

Punjab Government Gazette

EXTRAORDINARY

Published by Authority

CHANDIGARH, TUESDAY, DECEMBER 6, 2022 (AGRAHAYANA 15, 1944 SAKA)

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿਭਾਗ
(ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਨ ਸ਼ਾਖਾ)

ਅਧਿਸੂਚਨਾ

ਮਿਤੀ 9 ਨਵੰਬਰ, 2022

ਨੰ: 1/1/2022-3ਸ਼ਿ.ਨਿ./19.-ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਨੰ:1/1/2017-3ਸ਼ਿਨਿ/171, ਮਿਤੀ 28.04.2017 ਦੀ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਜਾਰੀ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਹੁਕਮ ਜੋ ਉਪ ਮੰਡਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਸਬੰਧੀ ਸਨ, ਨੂੰ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ/ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪੂਰਵਕ ਉਪ ਮੰਡਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਤੁਰੰਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੜ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ:-

1) **ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ:**

- ੳ) ਸਬ ਡਵੀਜਨਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ : ਚੇਅਰਮੈਨ
ਅ) ਉਪ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ : ਮੈਂਬਰ
ੲ) ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ : ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ

2) **ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ:**

- ੳ) ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰ :
ਹਰ ਇਕ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਰੇਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਇੱਕ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਤੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- ਅ) ਪਟਿਆਲਾ, ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਸਬ ਡਵੀਜਨਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧੀ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਸਬ ਡਵੀਜਨਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਇਸਾਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿੱਧੀ।
- ੲ) 7 ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸਵਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀ, ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ, ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ, ਨੌਜਵਾਨ ਵਰਗ, ਨੰਬਰਦਾਰ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਵਰਗ ਵਿਚੋਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

- ਸ) 5 ਗੈਰ ਸਰਕਾਰੀ ਮੈਂਬਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਉੱਘਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੋਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ, ਵਿਉਪਾਰ, ਉਦਯੋਗ ਅਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਆਦਿ।
- ਹ) ਐਮ.ਪੀ./ਐਮ.ਐਲ.ਏ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ :-
- i ਐਮ.ਪੀ./ਐਮ.ਐਲ.ਏ ਦੇ ਚੋਣ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਸਬ ਡਵੀਜਨ ਆਉਣ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬ ਡਵੀਜਨਾਂ ਤੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੋਣ ਹਲਕਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।
  - ii ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਐਮ.ਪੀਜ ਆਪਣੇ ਪੈਤ੍ਰਿਕ ਜਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸਾਮਿਲ ਉਪ ਮੰਡਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।
- ਕ) ਬਾਲਮੀਕੀਆਂ ਅਤੇ ਮਜਬੂੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਨੁਮਾਇੰਦਾ।
- ਖ) ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦਾ ਇਕ ਨੁਮਾਇੰਦਾ।
2. ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਬਤੌਰ ਗੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਸਬੰਧੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਪੈਰਾ-2 (ਓ) ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ/ਸਕੱਤਰਾਂ ਅਤੇ (ਹ) (1) (2) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਐਮ.ਪੀ./ਐਮ.ਐਲ.ਏ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਐਮ.ਪੀ. ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 2 (ਅ), (ੲ), (ਸ), (ਕ) ਅਤੇ (ਖ) ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।
3. ਇਹ ਕਮੇਟੀਆਂ ਉਪ-ਮੰਡਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਜਨਤਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਮੁੱਢਲੀ ਕੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਾ ਪਾਸੋਂ ਸਾਰੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫਤਰਾਂ/ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨਿਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮੂਹਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜਾਂ ਸਾਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਜਾਂ ਜਬਰ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨਗੀਆਂ।
4. ਇਹਨਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਚਾਹੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਭੰਗ/ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।
5. ਸਬ-ਡਵੀਜਨ ਸਥਿਤ ਸਾਰੇ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਸਬ-ਡਵੀਜਨਲ ਪੱਧਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣਾ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਭੇਜਣਗੇ।
6. ਉਪ-ਮੰਡਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 10 ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਸਬ-ਡਵੀਜਨਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਇਆ ਕਰੇਗੀ।
7. ਉਪ-ਮੰਡਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਿਵਾਰਨ ਕਮੇਟੀ ਪਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਸਬੰਧੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਜਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹਿੱਤ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਹੀ/-

ਤੇਜਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਆਈ.ਏ.ਐਸ.

ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਕੱਤਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿਭਾਗ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਮਿਤੀ 7 ਨਵੰਬਰ, 2022